

BİRLEŞTİRİLMİŞ SINIFLI OKULLARDA UYGULANAN FEN VE TEKNOLOJİ DERSİNE (YENİ FEN PROGRAMINA)YÖNELİK ÖĞRENCİLERİN VE ÖĞRETMENLERİN GÖRÜŞLERİ

Mutlu UYGUR^{a*}; Tuğba Yanpar YELKEN^b

^a Mimar Sinan İlköğretim Okulu, Mersin/TÜRKİYE

^b Mersin Üniversitesi, Eğitim Fakültesi ,Eğitim Prog. Ana Bilim Dalı, Mersin/TÜRKİYE

ÖZET

Bu çalışma, birleştirilmiş sınıflı köy ilköğretim okullarında öğrenim gören 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin ve bu sınıfları okutan öğretmenlerin Fen ve Teknoloji Dersine (yeni fen programı) yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Çalışmada veriler nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniğiyle toplanmıştır. Verilerin çözümlenmesinde betimsel çözümlene tekniği kullanılmış ve elde edilen veriler sayısallaştırılarak yorumlanmıştır. Öğrenci ve öğretmenlere açık uçlu sorular sorulmuş alınan cevaplar gruplandırılarak frekans ve yüzdeleri belirtilmiştir.

Araştırmanın çalışma grubunu birleştirilmiş sınıflı okullar da öğrenim gören 26 adet 4.ve 5. sınıf öğrencisi ve birleştirilmiş sınıflarda 4. ve 5. sınıf okutan 4 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerden 16'sı 4.sınıf, 10'u 5.sınıfta öğrenim görmektedir. Öğretmenlerden 2 si tek sınıflı birleştirilmiş sınıflarda ve erkek, 2'si 2 sınıflı birleştirilmiş sınıflarda ve bayandır. Öğretmenlerin tamamı eski fen programını da uygulamış deneyimli öğretmenlerdir.

Anahtar Sözcükler: Fen ve Teknoloji Dersi, Birleştirilmiş Sınıf, İlköğretim Okulu.

ABSTRACT

This study was carried on to get the opinions of teachers and their 4th and 5th grade students about science and technology course (new science program), that are studying in joined classes of primary schools in the villages. The data of this study was collected by semi-structured interview which is partially configured from qualitative research methods. Descriptive methods were used to analyze the data which were interpreted by quantification. Subjective questions were asked to students and teachers and the answers were analyzed by grouping statistically using frequency and percentage .

The study group was composed of 26 unified 4th and 5th grade primary school students and their 4 teachers. 16 out of 26 students are 4th year students and the remaining 10 students are 5th year students. 2 out of 4 teachers are men and teach in unified classes with one class and the remaining 2 teachers are women and they teach in unified classes with two classes. All teachers had read the old Science course program.

Key Words: Science and Technology Course, Unified Classes, Primary Schools

* **Yazar :** mutluygur@yahoo.com

GİRİŞ

Bilgi çağının yaşandığı günümüzde eğitim sistemimizde temel amaç, öğrencilerimize mevcut bilgileri aktarmaktan çok bilgiye ulaşma becerilerini kazandırmak olmalıdır. Bu ise üst düzey zihinsel süreç becerileriyle olur. Başka bir deyişle ezberden çok kavrayarak öğrenme, karşılaşılan yeni durumlarla ilgili problemleri çözebilme ve bilimsel yöntem süreç becerilerini gerektirir. Bu özelliklerin kazandırıldığı derslerin başında fen dersleri gelir (Kaptan ve Korkmaz, 2001:41).

Öğrenciler okulda fen derslerinde bir çok bilgi ve beceriler edinirler. Bu bilgi ve becerilerle, onların doğal yaşamın dinamiklerine, işleyiş kurallarına ve temel ilkelerine bilimsel bir gözle bakabilmeleri ve bu doğrultuda eleştirel bir bakış açısı kazanarak sorgulayan ve çözüm yolları üreten bireyler olarak yetişmeleri hedeflenmektedir. Bu noktada Fen ve Teknoloji Dersinin öğrenciye bilgi kazandırmakla beraber asıl amacının onları kendini ifade edebilen özgür bireyler olarak olgunlaşmalarını sağlamak olduğu çıkmaktadır. Zira doğayı, evreni, maddeyi, maddenin kendi içindeki ve diğer maddelerle ilişkilerini betimleyen kuralları anlayan insanın artık olgulara daha bilimsel açıdan bakacağı bir gerçektir.

Akgün'e (2001) göre, Fen Bilgisi konularının ilköğretimden itibaren yeterli düzeyde öğretilmesi toplumsal kalkınmaya önemli katkılar sağlamaktadır. Bu derste çocuklar içinde yaşadıkları fen ve tabiat dünyasını bilimsel yönden ele alıp inceleme fırsatını elde ederler. Zira onların hayata kolay uyum sağlamları, fen ve tabiat dünyasını çok iyi bilmelerine ve ondan yeterince faydalanabilme yollarını öğrenmelerine bağlıdır. Bu bakımdan çocuk ilköğretim kurumlarında çevresini bilimsel yöntemlerle inceleyerek, olaylar ve durumlar karşısında objektif düşünme ve doğru karar verme alışkanlığı kazanacaktır.

Dünyanın birçok yerinde ve ülkemizde program geliştirmeciler çocuk zihnine eski programlara göre daha kolay yerleşebilen, akılda kalıcılığı daha yüksek düzeyde sağlayacak yeni programlar oluşturmaya çalışmaktadırlar. Demirel'e (2005) göre, Eğitim programı kavramı ve eğitimde program geliştirme çalışmaları özellikle 20. yüzyılda dikkatleri çeken bir uğraş haline gelmiştir. Yüksel'e (2003) göre ülkelerin eğitim sistemlerinin temelini eğitim programları oluşturur. Çünkü nasıl bir insan yetiştirileceği sorusunun cevabı eğitim programlarında ifadesini bulur. Ülkemizde Cumhuriyetin ilanı ile birlikte Türk toplumunun sosyal, siyasi, kültürel ve ekonomik yapısına yeni bir biçim ve ruh verenler, bu yeni yapıyı işletecek nesilleri yetiştirecek olan eğitim sistemini ve bu kapsamda eğitim programları üzerinde çalışmayı ihmal etmemişlerdir. Varış' ın (1994) belirttiğine göre, ülkemizde okul programları üzerinde ilk kapsamlı değişiklikler 1924 yılında çıkarılan Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile gerçekleştirilmiştir. O günden bu güne kadar program geliştirmede önemli çalışmalar yapılmıştır. Son olarak ülkemiz ilköğretim okulları ders programları yapılandırma kuramı bakış açısıyla yenilenmiştir. Aşağıda, yeni MEB İlköğretim programı ve yeni Fen ve Teknoloji programı hakkında bilgiler yer almaktadır.

Yeni İlköğretim Programı

Yeni ilköğretim programı yapılandırma yaklaşımının ilke ve esasları dikkate alınarak düzenlenmiştir. Yeni programda dersin içeriğinden, ölçme-değerlendirmeye kadar çok önemli değişiklikler bulunmaktadır.

Yeni programda; 1940'lardan beri ilk kez uluslararası mukayeseli, bütünsel bir değişim projelendirildiği, katı davranışçı programdan bilişsel ve yapılandırıcı bir yaklaşıma geçildiği belirtilmiştir (MEB, 2005a).

Yapılandırmacı yaklaşım, İnsanların tecrübeleri ve düşünceleri sonucunda bilgiyi kendi zihninde yapılandığı ve oluşturduğunu savunan görüştür. Birey edindiği bilgiyi kendi zihin yapısına göre şekillendirir ve yerleştirir. Bilgi herkes için farklı bir anlam ifade edebilir. Bunun için eğitimde kişisel farklılıkları ve bilişsel yapıları göz önüne alarak bir model uygulanmalıdır. Bu kuram öğrenen kişinin bilgiyi bireysel ve sosyal olarak kendisinin oluşturduğunu kabul eder (Özden, 2003:55, Titiz, 2005:17, İşman, 2003:119, Ültanır, 2003:196, Huitt, 2003).

Yapılandırmacı öğrenme var olanlarla yeni olan öğrenmeler arasında bağ kurma ve her yeni bilgiyi var olanlarla bütünleştirme sürecidir. Ancak bu süreç, sadece bilgilerin üst üste yığılması olarak algılanmamalıdır. Birey bilgiyi gerçekten yapılandırmışsa kendi yorumunu yapacak ve bilgiyi temelden kuracaktır (Şaşan, 2002:49-52). Yapılandırıcı anlayışa göre öğretmenin görevi ise öğrenciye yol göstermek onlara rehberlik etmektir (Martin, 2000:2).

Yeni program öğrencinin çok yönlü gelişmesini hedeflemektedir. Bu anlamda bilgiler yanında duygular ve özellikle de beceriler ağırlıktadır. Yeni programlar konusunda öğrenci ve öğretmenlerin hazırlanması gerekir. Avrupa Birliğine girme sürecinde olduğumuz bu günlerde yeni programın AB standartlarına uygunluğunun dikkate alındığı söylenebilir. Örneğin bütün derslerde ara disiplinlerle ilişkilendirme yapılmıştır. Ara disiplinler rehberlik, spor kültürü ve olimpiik eğitim, insan hakları ve vatandaşlık, kariyer bilinci geliştirme gibi uluslar arası kabul edilen disiplinlerdir. Ayrıca değerler ve kişisel nitelikler de ön plana çıkarılmıştır (Yanpar, 2005:32).

Yeni ilköğretim programı bu doğrultuda ve içerikte hazırlanarak 2005-2006 eğitim-öğretim yılından itibaren tüm yurttan uygulanmaya başlanmıştır. Ülkemizde uygulanan Fen Bilgisi Dersi Programı da, yapılandırmacı yaklaşım doğrultusunda yenilenerek Fen ve Teknoloji Dersi adıyla 2005 - 2006 eğitim - öğretim yılından itibaren tüm ilköğretim okullarında uygulanmaya başlanmıştır.

Fen ve Teknoloji Programının Genel Yapısı

4 ve 5. Sınıf Fen ve Teknoloji Dersi Öğretim Programı MEB-TTKB (Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı) 2004 yılı öğretim programı reformu çerçevesinde'' Fen Bilgisi Dersi Özel İhtisas Komisyonu'' tarafından hazırlanmıştır.

Program hazırlanırken MEB-TTKB tarafından tüm illerde ilköğretim müfettişleri başkanlığında kurulan komisyonlarca, 2000 yılı fen bilgisi dersi öğretim programının değerlendirilmesi istenmiştir. 79 ilden gelen müfettiş ve öğretmen raporları ile çeşitli sivil toplum kuruluşlarının görüşleri incelenmiştir. İllerden gelen raporların %92 si eski programın belirlenen sürede tamamlanamadığı görüşü doğrultusunda çıkması üzerine programın süresi haftada 4 saate çıkarılmış ve fen konularını teknolojiye yansıyan yönlerine de ağırlık verilmesi amacıyla dersin adının Fen ve Teknoloji Dersi olarak değiştirilmesi öngörülmüştür (MEB, 2005b).

4. ve 5. Sınıf Fen ve Teknoloji Dersinde; 1. Canlılar ve Hayat, 2. Madde ve Değişim, 3. Fiziksel Olaylar, 4. Dünya ve Evren 5. Fen- Teknoloji- Toplum- Çevre ilişkileri 6. Bilimsel Süreç Becerileri 7. Tutum ve Değerler olmak üzere toplam 7 ayrı öğrenme alanı öngörülmüştür. Bu öğrenme alanları 4. ve 5. sınıfta birbirinin üzerine eklenecek ve içerecek biçimde sarmal bir yapıda düzenlenmiştir. Fen ve Teknoloji Dersinin üniteleri yedi öğrenme alanından ilk dördü üzerine yapılandırılmıştır. Diğer üç alanla ilgili kazanımların birkaç haftalık ünitelerin konusu olamayacağı, anlayış, beceri, tutum ve değerlerin ilk dört alanın kazanımlarıyla ilişkilendirilerek verilmesinin uygun olacağı belirtilmiştir (MEB, 2005b). Fen

ve Teknoloji Programı eğitim öğretimin her yönünü ele alacak şekilde kapsamlı ve fakat aynı zamanda değişik koşullara uyarlanabilme açısından esnek bir tarzda hazırlandığı göze çarpmaktadır.

TTKB, Taslak Fen ve Teknoloji Programının Değerlendirilmesi raporunda yeni programın güçlü ve zayıf yönlerini belirtmiştir.

Programın en güçlü tarafları: Sarmal yapı, bireysel farklılıkların dikkate alınması, düşünen bireylere doğru gidiş, somutlaşma, programın dayandığı temeller, hazırlanmasındaki çaba, konuların günlük hayata indirgenmesi (MEB, 2005c).

Programın en zayıf tarafları: Öğretmen destek eğitimi, dil birliği, fen ve matematik entegresi, Fen ve Hayat Bilgisi entegresi, birleştirilmiş sınıf kavramı, programın uygulanmasında kullanılacak kaynaklar (MEB, 2005c).

Programın zayıf yönleri arasında gösterilen “birleştirilmiş sınıf kavramı” dikkati çekmektedir. Bu konunun yıllardır Türk Eğitim Sisteminde önemli bir sorun olarak ortaya çıktığı fakat bir türlü aşılamadığı bilinmektedir. Yeni programla bu sorunun aşılması beklenmiştir. Yenilenen Fen Bilgisi programının müstakil okullarda öğrenciler üzerinde oldukça önemli etkileri olduğu görülmüştür. Fakat ülkemizin önemli bir gerçeği olan birleştirilmiş sınıflarda uygulanan yeni programla dönütleri açısından eskisine oranla pek bir şeyin değişmediği de genel kanıdır. Müstakil okullarda uygulanan programın aynısının birleştirilmiş sınıflı okullarda da uygulanmasının bu olumsuzluğu yarattığı düşünülmektedir. Bu noktadan hareketle, çalışmada birleştirilmiş sınıflardaki öğrencilerin ve bu okullarda çalışan öğretmenlerin yeni fen programına karşı görüşleri incelenmiştir.

Birleştirilmiş Sınıf Uygulaması

Tekışık'a (1983) göre, Birleştirilmiş Sınıf Öğretimi, birden fazla sınıfın birleştirilerek bir grup meydana getirmek suretiyle, bir öğretmen tarafından yetiştirilmesine denir. Köklü'ye (2000) göre, birleştirilmiş sınıf, birden fazla sınıfın bir öğretmen yönetiminde birlikte çalışması esasına dayalı olarak oluşturulmuş bir sınıftır. Birleştirilmiş sınıf uygulaması köye yönelik bir öğretim uygulaması olmasının yanında ülkemiz eğitim sistemi içinde yer alan sekiz yıllık ilköğretim uygulamasının birinci kademesine yönelik bir uygulamadır.

Birleştirilmiş sınıflı okullarda öğretmen derslik ve sınıf mevcutlarına göre sınıfların oluşturulmasına ilişkin şema aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 1. Birleştirilmiş Sınıfların Oluşturulma Şeması

Öğretmen Sayısı	Derslik Sayısı	Şube Sayısı	GRUPLAR			
			I	II	III	IV
1*	1	5	(1+2+3)	(4+5)	-	-
2	2	5	(1+2+3)	(4+5)	-	-
2	2	5	(1+2)	(3+4+5)**	-	-
3	3	5	1	(2+3)	(4+5)	-
4	4	5	1	(2+3)	4	5
4	4	5	1	2	3	(4+5)

(*) Gerekliğinde öğretmen rızasıyla ikili öğretim yapılabilir. (**) Zorlayıcı durumlarda başvurulacaktır.

Birleştirilmiş sınıflarda dersler yıllara göre dönüşümlü okutulmaktadır. Tablo 2’de görüldüğü gibi 1. yıl 4. sınıf Sosyal Bilgiler-Fen ve Teknoloji Dersi, 2.yıl ise 5. sınıf Sosyal Bilgiler-Fen ve Teknoloji Dersi konularının uygulanması gerekmektedir.

Tablo 2. Birleştirilmiş Sınıflarda Derslerin Uygulama Programları (<http://siirt.meb.gov.tr/kurumlar/teftis>)

2005-2006 öğretim yılından başlayarak yıllara göre uygulama programları şu şekilde sıralanmıştır.		
Öğretim Yılı	Hayat Bilgisi Programı	Sosyal Bil-Fen ve Tek.
2005-2006	1.Sınıf (1. yıl)	4. sınıf (1.yıl)
2006-2007	2. sınıf (2.yıl)	5. sınıf (2.yıl)
2007-2008	3. sınıf (3. yıl)	4. sınıf (1.yıl)
2008-2009	1. sınıf (1. yıl)	5. sınıf (2. yıl)

Ülkemizde Birleştirilmiş Sınıflara Ait Genel Görünüm

Tablo 3. 2005-2006 Eğitim-Öğretim Yılı Birleştirilmiş Sınıflı İlköğretim Okullarının Okul, Öğretmen ve Öğrenci Sayıları (MEB, 2006).

	Öğrenci	Okul	Öğretmen
İki Sınıf Birarada	214.398	-	9923
Üç Sınıf Birarada	167.53	-	7778
Dört Sınıf Birarada	16.035	-	969
Beş Sınıf Birarada	164.309	-	7790
Toplam	561.795	16.069	26.470

İstatistiklere göre ülkemizdeki mevcut ilköğretim okullarının yarısına yakını birleştirilmiş sınıflı okullardır. Öğretmen ve öğrenci sayısı ise müstakil sınıfların yaklaşık % 10’ u kadardır (MEB, 2005a). Bu rakam birleştirilmiş sınıflarda uygulanacak programın ülke geleceği açısından ne denli önemli olduğunu göstermekte yeterlidir. Fen ve Teknoloji Dersi, öğrencilerin Sosyal Bilgisi ve Türkçe Derslerine oranla algılamakta ve anlamakta zorlandıkları derslerin başında yer almaktadır. Köy ilköğretim okullarında okul olanakları ve bina durumunun yetersizliği, laboratuvar ortamının yokluğu, deney aletlerinin eksikliği de bunun üzerine eklenince durum hem öğretmenler hem de öğrenciler açısından daha zor bir hale gelmektedir.

Birleştirilmiş sınıflı okullarda yeni fen ve teknoloji programı üzerine yapılan pek fazla çalışma bulunmamıştır. Aşağıda birleştirilmiş sınıflar üzerine yapılmış bazı genel çalışmalar verilmiştir.

Aydın (1996) tarafından yapılan, “Birleştirilmiş Sınıflarda Sosyal Bilgiler Dersi Amaçlarının Gerçekleşme Düzeyi” başlıklı çalışmanın sonuçlarına göre, Birleştirilmiş Sınıf Sosyal Bilgiler Programı’nda belirtilen amaçların gerçekleşme düzeyi sınıf öğretmenlerince % 69.5, öğrencilerin aynı amaçlara ulaşma düzeyi ise % 64.6’dır.

Özben (2000), tarafından yapılan “Birleştirilmiş Sınıf Uygulamasında Karşılaşılan Sorunlar” başlıklı çalışmanın sonuçlarına göre ilköğretim programında belirlenen ilköğretimin amaçlarını birleştirilmiş sınıflı ilköğretim okullarında gerçekleştirilebilme yönünden yeterliliğini öğretmenlerin % 80’i yetersiz ve çok yetersiz, ilköğretim müfettişlerinin % 67’si yetersiz, % 33’ü yeterli yanıtlarını vermişlerdir. İlkokul programının birleştirilmiş sınıflı ilköğretim okulları için belirlediği

muhtevanın köyün ekonomik, sosyal, kültürel sorunlarını içermesindeki yeterliliğini; öğretmenlerin % 77'si yetersiz ve çok yetersiz, İlköğretim müfettişlerinin % 87'si yetersiz bulunmaktadır.

Kılınç (2005) tarafından yapılan birleştirilmiş sınıflı okullara ait bir çalışmanın sonucuna göre, öğrencilerin Türkçe ve Matematik derslerindeki başarılarında okulun bulunduğu yerleşim merkezi tipinin etkisinin olduğu bulunmuş, şehir merkezindeki okullarda öğrenim gören öğrenciler, kırsal' da ve köy'de öğrenim gören öğrencilere göre daha başarılı çıkmışlardır.

Dursun (2006), "Birleştirilmiş Sınıflarda Eğitim Sorunları ve Çözüm Önerileri" başlıklı çalışmasında, yeni programın birleştirilmiş sınıflara uygun olmadığı, zamanı etkin kullanma konusunda sorunlar yaşandığını belirtmiştir. Olumlu değişim yaşanmamasının sebeplerini, ailelerin eğitime olumsuz bakış açısı, araç - gereç ve fiziki koşulların yetersizliği, bireysel farklılıkların göz ardı edilmesi, köylerde sağlık, ulaşım ve iletişim sorunlarının yaşanması olarak göstermiştir.

MEB' in Birleştirilmiş Sınıf Uygulamalarına Yönelik Çalışmaları

Birleştirilmiş sınıf uygulamasını daha etkili ve verimli duruma getirmek için değişik dönemlerde çalışmalar yapılmış, programlar hazırlanmıştır. "Birleştirilmiş Sınıflar Programı", 2000-2001 öğretim yılına kadar İlkokul (İlköğretim I. Kademe) programı içinde ayrı bir program şeklinde düzenlenmekteyken, bu program anlayışı, 2000-2001 öğretim yılından itibaren yeniden düzenlenmiştir. Talim ve Terbiye Kurulu'nun 18.05.2000 tarih ve 122 sayılı kararıyla 2000-2001 öğretim yılından itibaren uygulamadan kaldırılan programların yerine, müstakil (bağımsız) sınıflarda uygulanan; "fen bilgisi", "sosyal bilgiler" ve "hayat bilgisi" programlarının birleştirilmiş sınıflarda da okutulması kararlaştırılmıştır (MEB, 2005a).

Bu uygulama ile; 1. İlköğretim okullarında aynı programın uygulanması, 2. Eğitim-öğretimde birlik ve bütünlüğün sağlanması, 3. İlköğretim okullarında program farklılığından doğan sınıf uyumsuzluklarının ortadan kaldırılması, 4. Ölçme ve değerlendirilmede, üst öğrenime yönlendirmede bütünlüğün sağlanması, hedeflenmiştir (MEB, 2005a).

Talim Terbiye Kurulu, birleştirilmiş sınıflarda, bağımsız sınıflardaki programın aynı şekilde uygulandığından, bağımsız sınıflar için öngörülen öğrenme ve öğretme yöntem, teknik, model ve stratejilerinin aynen birleştirilmiş sınıflarda da uygulanması gerektiğini belirtmiştir (MEB, 2005a).

Çalışmanın Amacı

Bu çalışmada birleştirilmiş sınıflı okullarda uygulanan Fen ve Teknoloji Dersi üzerinde çalışılmıştır. Çalışmada, birleştirilmiş sınıflı ve tek öğretmenli köy ilköğretim okullarında öğrenim gören 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin Fen ve Teknoloji Dersi ile ilgili olarak düşüncelerinin, önerileri ve isteklerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Ayrıca birleştirilmiş sınıflarda çalışan öğretmenlerin görüşleri alınarak programla ilgili sorunlara iki açıdan da bakabilmek amaçlanmıştır. Araştırmada öğrenci çalışma grubu olarak tek öğretmenli birleştirilmiş sınıflı köy okulları kullanılmıştır. Bu okullar, iki ve üç öğretmenli birleştirilmiş sınıflara göre öğrenme ve öğretme durumları açısından daha yüksek sorunları barındırması ve sorunların daha somut olarak görülmesinden dolayı seçilmiştir. Temel amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1. Birleştirilmiş sınıflı ve tek öğretmenli köy ilköğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin Fen ve Teknoloji Dersine ilişkin genel görüşleri nelerdir?
2. Birleştirilmiş sınıflı okullarda çalışan öğretmenlerin Fen ve Teknoloji Dersine ilişkin görüşleri nelerdir?

Çalışmanın bu iki amacı öğrenci ve öğretmenlere yönelik olmak üzere aşağıda belirlenen sorulara cevap aramak üzere düzenlenmiştir.

Öğrencilere yönelik

- 1.1 Öğrencilerin öğrenmekte en çok zorlandıkları dersler hangileridir?
Öğrenciler derslerde hangi düzeyde zorlanmaktadır?
- 1.2 Öğrenciler Fen ve Teknoloji Dersini hangi durumlarda daha iyi (kolay, zorlanmadan) öğrenmektedirler?
- 1.3 Öğrenciler Fen ve Teknoloji Ders kitaplarında yer alan konu ve etkinlikleri ne derece incelemişlerdir.
- 1.4 Öğrenciler dersi daha iyi öğrenmeleri için yapılabilecekler konusunda ne düşünmektedirler?

Öğretmenlere yönelik:

- 2.1 Fen ve Teknoloji Programını birleştirilmiş sınıflarda uygulamada karşılaştığınız sorunlar nelerdir?
- 2.2 Yeni Fen ve Teknoloji Programı ile öğrencilerin öğrenmesi ne derece gerçekleşmektedir?
- 2.3 Eski Fen Programı ile yeni Fen ve Teknoloji Programı karşılaştırıldığında öğrencilerin öğrenmesi arasında nasıl fark vardır?
- 2.4 Fen ve Teknoloji Programındaki eksiklikleri birleştirilmiş sınıflara özgü olarak giderebilmek için önerileriniz nelerdir?

YÖNTEM

Araştırma tarama modeli benimsenerek gerçekleştirilmiştir. Verilerin toplanması, çözümlenmesi ve yorumlanmasında nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır

Çalışma Grubu

Çalışma grubunu, Erzurum ili Çat ilçesine bağlı birleştirilmiş sınıflı ve tek öğretmenli köy ilköğretim okullarından, Muratçayırı Köyü İlköğretim Okulu, Kumaşlı Köyü İlköğretim Okulu, Beykomu Mezrası İlköğretim Okulu ve Elmapınar Köyü İlköğretim Okulunda 4. ve 5. sınıflarda öğrenim gören toplam 26 öğrenci oluşturmaktadır.

Tablo 4' de öğrenci çalışma grubunun özellikleri verilmiştir.

Öğretmen görüşleri doğrultusundaki çalışma grubunu ise; Mersin iline bağlı birleştirilmiş sınıflı bir köy İlköğretim Okulunda görev yapan 2 öğretmen ve Erzurum ili Çat ilçesine bağlı birleştirilmiş sınıflı okullarda görev yapan 2 öğretmen olmak üzere toplam 4 öğretmeni oluşturmaktadır. Tablo 5' de öğretmen çalışma grubunun özellikleri verilmektedir.

Çalışma grupları üzerinde yürütülen çalışma 2006-2007 eğitim-öğretim yılında yapılmıştır.

Tablo 4. Öğrenci Çalışma Grubunun Özellikleri

Değişkenler	Kategori	N	%
Cinsiyet	Kız	12	46.15
	Erkek	14	53.84
Toplam		26	100
Sınıf	4.Sınıf	16	61.53
	5.Sınıf	10	38.46
Toplam		26	100

Tablo 5. Öğretmen Çalışma Grubunun Özellikleri

Değişkenler	Kategori	N	%
Cinsiyet	Bayan	2	50
	Erkek	2	50
Toplam		4	100

Veri Toplama Aracı

Veri toplam aracı olarak 4 adet sorudan oluşan görüşme öğrencilere uygulanmıştır. Kapalı uçlu soruların öğrencilerin bağımsız düşünebilme ve araştırmacı özelliğinin ortaya çıkmasında herhangi bir katkı sağlamadığı düşüncesinden yola çıkarak, açık uçlu soruların çoğunlukla bağımsız düşünebilme ve uygulayabilme yeteneklerini ortaya çıkarıcı özellikler taşıdığı öne sürülmüştür (Ruiz-Primo, 1996). Bu nedenle bu çalışmada öğrencilere 3 adet açık uçlu soru yöneltilmiştir. Ayrıca çalışmada öğretmenlere 4 adet açık uçlu soru yönlendirilmiştir. Görüşme sırasında gerektiğinde ek sorular sorularak yarı yapılandırılmış görüşme yapılmıştır. Görüşme soruları hazırlanırken uzman kanısına başvurulmuştur. Hazırlanan soruların her biri farklı verileri elde etmek üzere düzenlenmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmacı tarafından tüm görüşmeler yazılı hale getirilmiştir. Elde edilen verilerin analizinde, nitel araştırma veri analiz yöntemlerinden içerik ve betimsel analiz yöntemleri kullanılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 1999:157). Verilerin analizinde kullanılan betimsel istatistik, bir değişkene ilişkin sayısal değerlerin toplanması, betimlenmesi ve sunulmasına olanak sağlayan istatistiksel işlemleri tanımlar. Betimsel istatistik bir örneklem üzerinde ya da ulaşılabilen durumlarda evrenin tamamından gözlem yaparak elde edilen verileri kullanarak araştırmaya katılan bireylerin ya da objelerin özelliklerini betimlemeyi amaçlayan süreçtir. Kısaca betimsel istatistik, bir grubun özelliklerini betimlemek amacıyla kullanılan frekans, yüzde, merkezi eğilim ölçüleri, değişkenlik ölçüleri ve korelasyon katsayısı gibi değişkenleri içerir (Büyüköztürk, 2005:5).

Bu çalışmada, öğrencilerin ve öğretmenlerin kendilerine yönlendirilen sorulara verdikleri cevaplar benzerlik ve farklılıklarına göre sınıflandırıldı. Benzer cevapların kategorize edildiği kutucuğun toplam oran içerisindeki yüzde oranı (frekans) ve öğrenci-öğretmen sayısı belirlenerek tablolar halinde gösterildi. Her bir soruya verilen cevapların yer aldığı tabloların gösterdiği veriler yorumlandı.

BULGULAR

Bulgular 2 bölümden oluşmaktadır. Bölümler problemlere göre düzenlenmiştir.

1.Bölüm: Bu bölümde öğrencilere uygulanan görüşme soruları ve elde edilen veriler yer almaktadır.

Sorulan sorulara verilen cevaplar doğrultusunda elde edilen veriler her bir soruya bir tablo karşılık gelmek üzere toplam 4 tabloda gösterilmiştir.

Soru 1. Bütün dersler içerisinde öğrencilerin öğrenirken en çok zorlandıkları dersler hangileridir?

Öğrencilerin 1. soruya karşı verdikleri cevaplar Tablo 6' da gösterilmiştir.

Tablo 6' ya göre, öğrencilerin % 38.46 sı, en çok matematik dersinde yer alan konuları öğrenmekte zorlandıklarını belirtmişlerdir. Matematiğin ardından, öğrenmekte en çok zorlandıkları dersin % 34.61 ile Fen ve Teknoloji Dersi olduğu göze çarpmaktadır. Öğrencilerin soruya verdikleri cevaplardaki yığılma bu iki ders etrafında gerçekleşmiştir. Burada bu iki dersin öğrencilerce birbirine yakın düzeyde zorlukta karşılandığı ve bu derslerle ilgili kavram ve konuları öğrenirken zorluk yaşadıkları görülmektedir. Öğrencilerin, %11.53' ü İngilizce dersinin, %7.69' u Sosyal Bilgiler dersinin, % 3.84' ü Türkçe dersinin ve yine % 3.84'ü Müzik dersinin öğrenmekte en çok zorlandıkları ders olduğunu ifade etmişlerdir.

Tablo 6. Öğrencilerin Öğrenmekte En Çok Zorlandıkları Derse İlişkin Görüşleri

Öğrenci Görüşleri	N	%
Matematik	10	38.46
Fen ve Teknoloji	9	34.61
İngilizce	3	11.53
Sosyal Bilgiler	2	7.69
Türkçe	1	3.84
İngilizce	1	3.84

Soru 2. Fen ve Teknoloji dersini hangi durumlarda daha iyi öğreniyorsunuz?

Öğrencilerin 2. soruya karşı verdikleri cevaplar Tablo 7' de gösterilmiştir.

Tablo 7. Öğrencilerin Fen ve Teknoloji Dersinin İşlenişine İlişkin Görüşleri

Öğrenci Görüşleri	N	%
Okuduğum zaman daha iyi öğreniyorum.	2	7.69
Deney yaparsak daha iyi öğreniyorum.	9	34.61
Öğretmenim anlattığında daha iyi öğreniyorum.	4	15.38
Konuyu çalışarak derste anlatırsam daha iyi öğreniyorum.	5	19.23
Yazdığım zaman daha iyi öğreniyorum.	3	11.53
Konuyla ilgili çok alıştırmaya ve ödev yaptığımda daha iyi öğreniyorum.	3	11.53

Tablo 7' ye göre öğrenciler, Fen ve Teknoloji Dersinde yer alan konuları en çok deney yaparak öğrendiklerini ifade etmişlerdir. Deney yaparsak derste daha iyi öğreniyorum diyen öğrencilerin oranı %34.61'dir. Konuyu çalışarak anlatırsam daha iyi öğreniyorum diyenlerin oranı % 19.23' dür. Öğrencilerin %15.38' i ise öğretmenim anlattığında daha iyi öğreniyorum ifadesinde bulunmuşlardır. Yazarak çalıştığımda ve konu ile ilgili çok ödev ve alıştırmaya yaparsam daha iyi öğreniyorum diyenlerin oranı % 11.53 olarak çıkmıştır. Sadece okuyarak çalışırsam daha iyi öğreniyorum diyenlerin oranı ise en düşük yüzdelik değerdedir ve oranı % 7.69 olarak

çıkılmıştır. Tablo 7’den elde edilen bulgulara göre öğrenciler daha çok deney yapabilecekleri öğrenme ortamını tercih etmektedirler. Yeni Fen programında öğrencinin yaparak yaşayarak öğrenmesi konuyu içselleştirerek öğrenmesi açısından deney ortamının öneminin üzerinde durulmuştur. Programda konular deneylerle öğretilir hale getirilmiştir. Fakat buradaki sorun Birleştirilmiş sınıflı okulların köy okulları olması ve deney ortamı sağlayabilecek teknik donanımına sahip olmayışıdır.

Soru 3. Fen ve Teknoloji kitabında yer alan konuları ve etkinlikleri yeterince inceleyerek anlayabiliyor musunuz? İnceleyemediyse nedenleri nelerdir?
Öğrencilerin 3. soruya karşı verdikleri cevaplar Tablo 8’ de gösterilmiştir

Tablo 8. Öğrencilerin Fen ve Teknoloji Kitabında Yer Alan Konuları ve Etkinlikleri Ne Kadar İnceleyebildikleri Yönündeki Görüşleri.

Öğrenci Görüşleri	N	%
Konular çok fazla olduğu için bir kısmını inceleyemedik.	5	19.23
Tek öğretmenimiz olduğu ve öğretmenimiz alt sınıflarla daha çok ilgilendiği için konu ve etkinlikleri inceleyecek yeterli zaman bulamadık.	7	26.92
Köydeki işlerden dolayı okula düzenli gelemediğimiz için konu ve etkinlikleri yeterince inceleyemedik.	11	42.30
Yeterince inceleyebildik ve anlayabildik.	3	11.53

Tablo 8’ de görüldüğü gibi; 11 (%42.30) öğrenci köydeki işlerinden dolayı okula düzenli gelemediklerini bu sebepten dolayı konu ve etkinlikleri yeterince inceleyecek zaman bulamadıklarını ifade etmişlerdir. 7 (%26.92) öğrenci okullarında tek öğretmen bulunduğu ve öğretmenlerinin daha çok birinci sınıf olmak üzere alt sınıflarla ilgilendiği için konu ve etkinlikleri inceleyecek yeterli zaman bulamadıklarını belirtmişlerdir. 5 (%19.23) öğrenci konu ve etkinlikler çok fazla olduğu için inceleyecek yeterince zamanı bulamadıklarını söylemişlerdir. 3 (%11.53) öğrenci ise konu ve etkinlikleri yeterince inceleyerek anlayabildiklerini ifade etmişlerdir. Tablo 8’e göre öğrencilerin büyük çoğunluğu okula çok devamsızlık yapmak zorunda kaldıkları için konuları yeterince kavrayamadıklarını açıklamışlardır. Bu sorun köy okullarında öğrenim gören öğrencilerin belki de en önemli sorunu olarak göze çarpmaktadır. Öğrenciler sık sık tarlalara ya da hayvanlara bakmaya gönderilmekte, köyde aile büyüklerine yardım amacıyla gündelik işlerle uğraşmakta, bu işlerden vakit bulursa okula gelmektedir. Öğrencilerin yine önemli bir kısmı konuları yeterince inceleyerek öğrenemediklerini bunun sebebininse öğretmenlerinin birinci sınıf başta olmak üzere alt sınıflarla daha çok ilgilenmesi olduğunu belirtmişlerdir. Öğrencilerin % 20’ ye yakın bir kısmı ise konuları, fazla olduğu için yetiştiremedikleri yönünde görüş belirtmişlerdir. Öğrenciler, tek öğretmen beş sınıfa birden baktığı için konular az olsaydı öğretmenlerinin konuları yetiştirebileceğini ve daha iyi öğrenebileceklerini düşünmektedirler.

Soru 4. Fen ve Teknoloji Dersinde yer alan konuları daha iyi öğrenebilmeniz için neler yapılabilir?

Öğrencilerin 4. soruya karşı verdikleri cevaplar Tablo 9’ da gösterilmiştir.

Tablo 9. Dersi Daha İyi (Daha Kolay) Öğrenebilmeleri Amacıyla Yapılabileceklerle İlişkin Öğrencilerin Görüşleri

Öğrenci Görüşleri	N	%
Derse ayrılan süre daha fazla olabilir.	2	7.69
Konular biraz zor; daha basit olsaydı daha kolay öğrenirdik.	3	11.53
Konular az olsaydı süremiz yeterdi daha iyi anlardık ve öğrenirdik.	4	15.38
Kendimize ait sınıfımız olsaydı daha iyi öğrenirdik.	5	19.23
Ansiklopedi veya internet gibi farklı kaynaklardan yararlanma imkanımız olsaydı daha iyi öğrenirdik.	7	26.92
Daha fazla deney yapabiliriz.	5	19.23

Tablo 9’ da görüldüğü gibi; 7 (%26.92) öğrenci ansiklopedi veya internet gibi farklı kaynaklardan yararlanma imkanları bulunsaydı dersi daha iyi öğreneceklerini ifade etmişlerdir. Bu bulgulara göre öğrencilerin büyük bir kısmı derslerde kitap haricinde farklı kaynakları olmadığını, olsaydı onlardan faydalanabileceklerini belirtmişlerdir. Yeni Fen Programı öğrencinin araştırmasını, kaynak taraması yapmasını öngörmektedir. Fakat ne var ki birleştirilmiş sınıflı okulların büyük kısmında internet ve kütüphane gibi öğrencinin araştırma yapabileceği ortamlar bulunmamaktadır. 5 (%19.23) öğrenci okullarında kendi şubelerine ait bir sınıfları olsaydı dersi daha iyi öğrenebileceklerini belirtmişlerdir. 5 (%19.23) öğrenci daha fazla deney yapılırsa konu ve etkinlikleri daha iyi öğrenebileceklerini söylemişlerdir. Bu noktada öğrenciler, kitaplarda belirtilen deneylerin çoğunu, aletlerin yetersiz olması ve ayrıca öğretmenin, konuları fazla olması ya da sürenin az olması nedeniyle yetiştirememesinden dolayı yapamadıklarını ifade etmişlerdir. 4 (%15.38) öğrenci konular az olsaydı sürenin yeteceğini böylece konuları daha iyi öğrenebileceklerini ifade etmişlerdir. 3 (%11.53) öğrenci konuların biraz zor olduğunu, daha basit olsaydı daha iyi öğrenebileceklerini belirtmişlerdir. 2 (%7.69) öğrenci ise Fen ve Teknoloji Dersine ayrılan süre daha çok olursa konuları inceleyecek daha çok zamanlarının olacağını ve daha iyi öğreneceklerini ifade etmişlerdir.

2. Bölüm: Bu bölümde öğretmenlere yönlendirilen sorulara alınan cevaplar yer almaktadır. Öğretmenlerin kullandığı cümleler olduğu gibi aktarılmıştır.

Soru 1. Fen ve Teknoloji Programını birleştirilmiş sınıflarda uygulamada karşılaştığımız sorunlar nelerdir?

A. Öğretmen;

“Okulumuz tek öğretmenli birleştirilmiş sınıflı bir okul olduğu için 5 sınıfta bir arada okutuyorum. 4.ve 5. sınıflara bir sene 4. sınıfın, diğer sene 5. sınıfın fen programını anlatıyorum ama yine de konuları istediğim ölçüde veremiyorum. Yeni program dersin büyük ölçüde deney ortamında işlenmesi gerektiğini belirtiyor fakat okulumuzda araç-gereç, aletler eksik, olanlarda yıllardır kullanıldığı için çoğu bozulmuş durumda, kaldı ki deneyle işlesem de zamanı yetiştiremiyorum. Diğer sınıflarla ilgilenen zamanım kalmıyor. Öğrencilerin altyapısı çok eksik her şeyi temelden vermek, kavratmak gerekiyor. Yeni bilgi kazandırmaktansa az bilgiyi, yeterince öğrenmelerini sağlamaya çalışıyorum”.

B. Öğretmen:

“En önemli sorunum 4. ve 5. sınıflara fazla zaman ayıramamam. Çünkü daha çok 1. sınıflar olmak üzere diğer sınıflarla ilgilenmem gerekiyor. 1. sınıfları yıl bitmeden okumaya geçirmek gerekiyor. Köy okullarında özellikle de tek öğretmenli okullarda durum böyle olmasına rağmen yeni fen programının içeriği oldukça fazla belki iki öğretmenli okullarda konular yetişebilir ama bizde zor. Ayrıca deney yapılması gerekiyor zaman ve alt yapı açısından da çoğunu uygulayamıyorum. Program gereği bilgi de veremiyorum”.

C. Öğretmen:

“Program gereği bu sene 4. sınıfların kitabı okutulacaktı. Fakat kitaplar köyümüze ulaşmadı. 5. sınıfların 4. sınıftan kalan kitapları vardı. Ben de onları okutuyorum. Yani kitapların ulaşmaması sorun yarattı. Fen ve Teknoloji Dersinde ağır konular var. Maddenin ölçülebilir özellikleri konusundaki joule ve kalori kavramlarında, ısı ve ışık konusunda ki maddenin yayılması, konveksiyon akımı gibi bazı konu ve kavramları öğrenciler anlayamıyorlar bu kavramlar öğrenci seviyelerine uygun değil. Fen ve Teknoloji Dersini yeterince uygulayamıyorum. Müfredatta deneylere ağırlık verilmiş ama ben çok fazla deney yapamıyorum, çünkü deneyleri yapacak ne laboratuvarımız ne de yeterli aletlerimiz var. Deneyler için örneğin okulumuzda bulunmayan ispirto ocağı, eşit kollu terazi, makara sistemleri gerekiyor. Yeni program sanki müstakil okullara göre düzenlenmiş gibi görünüyor”.

D. Öğretmen:

“En büyük sorun laboratuvar eksikliği zaten laboratuvar olmasa da ufak tefek eşyalar araç-gereçler olsaydı yine uygulanabilirlik artardı. Çünkü yeni fen programı daha çok uygulamaya yönelik, bilgi ağırlıklı değil. Programda öğrencinin görerek-yaparak-yaşayarak öğrenmesi öngörülmüş, bunun için laboratuvar ve alet eksikliği çok önemli bir sorun”.

Öğretmenlerin kendi görüşleri doğrultusunda, Fen ve Teknoloji Dersini birleştirilmiş sınıflarda uygularken yaşadıkları temel sorunlar şu şekilde özetlenebilir:

1- Araç-gereç ve teknik altyapı yetersizliği nedeniyle deneyler ve etkinlikleri istenilen ölçüde yapamama.

Alt yapı eksiklikleri ile ilgili görüşleri destekleyen bir çalışma Çınar, Teyfur ve Teyfur (2006) tarafından yapılmıştır. “İlköğretim Okulu Öğretmen ve Yöneticilerinin Yapılandırmacı Eğitim Yaklaşımı ve Programı Hakkındaki Görüşleri” adlı çalışmalarında, öğretmen ve yöneticilerin yapılandırmacı eğitim yaklaşımı hakkında genel olarak olumlu görüş bildirdiklerini ve yeni programların önündeki en önemli engel olarak da okullardaki altyapı eksikliklerini gösterdiklerini tespit etmişlerdir.

2- Bir sene 4. sınıfın diğer sene 5. sınıfın Fen ve Teknoloji Dersi konularını okutmaktan kaynaklanan sorunlar.

3- Birden fazla sınıfla aynı anda, aynı salonda ders yapılmasından dolayı Fen ve Teknoloji Dersi konularına yeterince zaman ayıramama.

4- Yeni programın uygulamaya dönük olması ancak bu doğrultuda ve uygun hızda ilerleyememe.

5- Bazı Fen ve Teknoloji ders konularının köy öğrencilerinin seviyelerine göre yüksek olması ya da uygun olmaması.

Soru 2. Yeni Fen ve Teknoloji Programı ile öğrencilerin öğrenmesi ne derece gerçekleşmektedir?

A. Öğretmen:

“Fen ve Teknoloji programının yapısalcı kuram doğrultusunda düzenlendiği belirtiliyor yani öğrencinin konuları kendisinin zihninde içselleştirerek ve oluşturarak edinmesi gerekiyor bunun içinde programda bol bol deneysel etkinlikler ve hikayeler yer almış fakat sorun biz köylerde birleştirilmiş sınıflarda bunların ne kadarını uygulayabiliyoruz. Mesele programı koymak değil onu uygulamak. Program güzel ama bence birleştirilmiş sınıflara göre düzenlenmemiş, yeni fen programı müstakil okullarda iyi bir şekilde uygulanabilir”.

B. Öğretmen:

“Yeni fen programı oldukça olumlu fakat bazı eksiklikleri var birleştirilmiş sınıflarda uygulamak zor konular fazla ya da zaman az yine de öğrenciler öğrendiklerinde tam öğreniyorlar”.

C. Öğretmen:

“Yeni Fen Programında deneysel ağırlıklı, laboratuvar ortamında dersin yapılması gerekiyor fakat ben okulumuzun koşulları nedeniyle bunu tam uygulayamıyorum. Çocuk dolayısıyla yaparak- yaşayarak öğrenemediği için konuları belirtildiği gibi içselleştiremiyor. Eski programda olduğu gibi bol bilgi verip sorularla pekiştiremediğim içinde bazı konular kavratılmıyor. Yani çocuk bakarak ve okuyarak öğrenemiyor”.

D. Öğretmen:

“Ders kitaplarında bilgiden çok konular hikaye tarzıyla verilmiş. Çocukların çoğu anlatılan hikaye, olay durumlarına yabancı kalıyor. Çocukların yaşamamışlıkları, araç- gereç eksikliği, kitaplarda bilgi verilmemesi bu programın birleştirilmiş sınıflarda öğrencilerin öğrenmelerini çok üst düzeylere taşımamasını engelliyor. Ama müstakil okullarda bu programın uygun olduğunu düşünüyorum”.

Öğretmenler, yeni programa göre öğrenci öğrenmelerinin beklenen derecede gerçekleşmediğini hatta az gerçekleştiğini belirtmektedirler. Bunun sebebi olarak da program gereği deneysel ağırlıklı düzenlemeleri gereken bir dersi çoğu zaman bilgi aktarma şeklinde düzenledikleri fakat ders ve çalışma kitaplarının bilgi ağırlıklı olmadığını belirtmektedirler. Öğrencilerin ön bilgi ve hazır bulunuşluk düzeylerinin düşük olmasından dolayı bilgi vermeyi tercih ettiklerini dile getirmişlerdir.

Bu durumun, dersleri deneysel ağırlıklı yürütmemelerinden, konuların fazla ve öğrenci seviyesinin üzerinde olmasından kaynaklandığını belirtmişlerdir.

Soru 3. Eski Fen Programı ile yeni Fen ve Teknoloji Programı karşılaştırıldığında öğrencilerin öğrenmesi arasında nasıl fark vardır?

A. Öğretmen:

“Öğrenciye bilgiyi kazandırmaktan çok onu kullanmayı öğreteceğimiz söyleniyor. Bunu yapmak için ben ne yeterince zaman ne de ortam bulamıyorum. Oysa ki eski programda konuyu öğrencilerle bazen okuyup, bazen soru çözüp bazen deney yaparak işleyebiliyorduk, bilgi verdim diye bir kaygım olmuyordu. Dolayısıyla eski programda öğrenme daha fazla gerçekleşiyordu”.

B. Öğretmen:

“Öğrencilerin öğrenmesi köy okullarında bence programdan çok aile ve çevre koşullarıyla ilgili, program ne kadar değişse de köylerdeki durumlar değişmediği sürece öğrenmede fark oluşmaz. Yine de zorluklara rağmen bu programı uyguladığımda çocuklarda olumlu ve kalıcı öğrenmelerin gerçekleştiğini gördüm”.

C. Öğretmen:

“Yeni programda ne kadarda olsa eskisine göre olumlu yönler var. Deneylerin yapabildiklerimi yapıyorum ya da yaptırıyorum ama bilhassa deney raporu yazdırıyorum. Yapmadığımız deneylerin dahi, gözlem yaparak ya da kafalarında deneyi canlandırarak raporunu oluşturmalarını ve yazmalarını istiyorum. Çünkü program bizi bu doğrultuda yönlendiriyor. Bu yeni fen programının öğrenmede eski programa göre önemli ilerlemeler sağladığını söyleyemem”.

D. Öğretmen:

“Eski programla birleştirilmiş sınıflı okullardaki öğrencilerin fen konularını öğrenmeleri daha üst düzeyde gerçekleşiyordu. Çünkü bilgi veriliyordu. Köy okullarında laboratuara çok ihtiyaç duyulmuyordu”.

Öğretmenler eski Fen Programıyla yeni Fen Programı arasında öğrenci öğrenmeleri arsında fark olduğunu fakat bunun birleştirilmiş sınıflarda gözlenmesinin zor olduğunu bu farkın müstakil okullarda daha açık gözlenebileceğini belirtmişlerdir. Bu noktada programa olumlu baktıkları göze çarpmaktadır.

Öğretmenler birleştirilmiş sınıflarda yeni fen programını tam olarak uygulayamadıkları için öğrenmelerde oluşan farkı net bir şekilde dile getirememişlerdir. Bu soruya, 2 öğretmen yeni programda, 2 öğretmen ise eski programda öğrenmelerin daha fazla gerçekleştiği yönünde görüş bildirmiştir.

Soru 4. .Fen ve Teknoloji Programındaki eksiklikleri birleştirilmiş sınıflara özgü olarak giderebilmek için önerileriniz nelerdir? Sorusuna;

A.Öğretmen:

“Birleştirilmiş sınıflı okullara alt yapı sağlanabilir. Deney aletleri, araç-gereçler konusunda gereken imkanlar sağlanabilir. Fen ve Teknoloji Dersinin süresi artırılabilir. Ama en önemlisi konular biraz daha birleştirilmiş sınıflara uygun, çocuğun düzeyini aşmayacak biçimde düzenlenebilir”.

B. Öğretmen:

“Tek öğretmenli okul uygulaması bu programın önünde engeldir. Birleştirilmiş sınıflar en az 2 öğretmen olmalıdır. Böylece 4. ve 5. sınıflara tek öğretmen bakabilir ve gerekli çalışmaları yapabilir. Bu yapılamıyorsa tek öğretmenli, iki öğretmenli ve üç öğretmenli birleştirilmiş sınıflarda konular ve içerik farklı olmalıdır. Programın uygulanması için ayrıca okullarda gerekli deney aletleri sağlanmalıdır”.

C. Öğretmen:

“İlköğretim programında esneklik özelliği vardır. Biz bu programdaki amaçları, kazanımları çevreye göre değiştirebiliriz. Mesela Fen ve Teknoloji Programını ben tam olarak uygulayamıyorum. Daha basite indiriyorum, kazanımları çevreye göre değiştiriyorum. Müfredattaki kazanımları tam olarak veremiyorum. Bu kazanımlar birleştirilmiş sınıflara göre basitleştirilebilseydi daha uygu olurdu. Çünkü kavramlar, bilinmeyen konular çok fazla. Süre yetmiyor. Müstakil okullarda tek sınıf ders işlerken biz aynı konuyu iki sınıfa birden veriyoruz.”

D. Öğretmen:

“Ben burada müdür yetkili öğretmen olmama rağmen elimden bir şey gelmiyor. Öğrenci sayısı az sınıfları ayıramıyoruz. Laboratuvar açamıyoruz. Öğretmenler fen derslerinde yeterince deney yapamıyorlar. Konular aksi takdirde yetiştirilemiyor. Yine de sorun konu ve içeriğin çokluğu değil sorun, yeni programın birleştirilmiş sınıflar ve köylere uygun olmaması.”

Öğretmenler, yeni programda eksikliklerin giderilebilmesi için birleştirilmiş sınıflı okullara laboratuvar imkanlarının sağlanması ya da deney yapabilecek derecede araç-gereç sağlanması, programın birleştirilmiş sınıflı okulların ve köy koşullarının dikkate alınarak düzenlenmesi gerektiği yönünde görüş belirtmişlerdir.

TARTIŞMA

Düşünen, üreten ve sorgulayan bireylerin yetişmesi onlara eleştirel düşünme yeteneği kazandırmakla mümkündür. Bunu yapmanın yolu ise ezberleyen, sadece sınav kaygısıyla öğrenmeye çalışan öğrenciler yerine onları, araştırma yapan, farklı kaynakları tarayan, deney yapan ve sonuçları yorumlayan, işbirliği içerisinde çalışarak yeni ürünler oluşturabilen bireyler haline getirmekle gerçekleşebilecektir.

Eğitim Programları ve Öğretim Alanı Profesörler Kurulu İlköğretim 1-5. Sınıflar Öğretim Programlarını Değerlendirme Toplantısı (Eskişehir) Sonuç Bildirisinde aktarılanlara göre; 2005-2006 öğretim yılından itibaren uygulanmaya konulan “Yeni İlköğretim Programı”nın bu gereksinimlere dayandırılarak oluşturulduğu belirtilmektedir. Bu çerçevede programın “öğrenci merkezli” ya da “yapılandırmacı” yaklaşımdan hareketle etkinlik temelli, öğrencinin öğrenme sürecine aktif olarak katılmasını amaçlayan, dersler arası yatay ve dikey ilişkileri dikkate alan, sınıf içi ve sınıf dışı öğrenme deneyimlerini bütünleştirmeye önem veren bir anlayışla geliştirilmeye çalışıldığı görülmektedir. Bu özellikler dikkate alındığı zaman “yeni” programın, ilköğretim düzeyindeki eğitime önemli katkılar getirme potansiyeli olduğu söylenebilir. Ancak, bu programın hazırlanması aşamasında, program geliştirme süreci ve ilkeleri yönünden önemli eksiklerin olduğu ve uygulamada ciddi sorunların yaşandığı da bilinen bir gerçektir (EPÖ Profesörler Kurulu Yeni İlköğretim Programını Değerlendirme Toplantısı Sonuç Bildirisi, Eskişehir-2005).

Bu çalışmada ortaya çıkan sonuçlara göre, öğrenciler genel olarak derslerin çoğunda köy yaşamının getirdiği sebeplerden dolayı sorunlar yaşamaktadırlar. Fakat Fen ve Teknoloji Dersinde bu sorunların daha ön plana çıktığı görülmektedir. Öğrencilerin köydeki işlerle ilgilenmesinden dolayı sık sık devamsızlık yapması, ailelerinin büyük oranda cahil olması, neticede çocuklara yol gösterici olamaması, köylerdeki iklim ve yaşam koşullarının getirdiği bazı olumsuzluklar onların öğrenmelerini etkileyen okul dışı sebepler olarak sayılabilir. Öğrenciler bu etmenleri dile getirmişlerdir. Bunların yanı sıra okul içi etmenler olarak sayabileceğimiz, programın yapısı ve içeriği, okulun yapısı ve donanımı, öğretmen durumu, öğretim yöntemleri, ders ve çalışma kitaplarının içeriği gibi sebepleri öğrencilerin, öğrenmelerini etkileyen etmenler olarak ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin bir çoğunun deney yaparak öğrenmeyi istemesi, kendi sınıflarında tek öğretmenle ders yapmayı istemeleri, okullarında ansiklopedi veya internet gibi materyallere ihtiyaç duyduklarını belirtmesi bunu göstermektedir.

Yeni Fen ve Teknoloji Programına birleştirilmiş sınıflı okullarda çalışan öğretmenlerin görüşleri doğrultusundan baktığımızda programı genelde olumlu buldukları fakat yeni

programla beraber bazı ciddi sorunlarla karşı karşıya kaldıkları sonucuna varılmıştır. Sorunların başında yeni programın deney ve laboratuvar ağırlıklı ders düzenlemeyi öngörmesine rağmen köylerdeki birleştirilmiş sınıflı okullarda bunu sağlayacak donanımın ve alt yapının bulunmamasının yattığı tespit edilmiştir. Öğretmenlerin büyük kısmı bu noktayı dile getirmiştir. Yine çoğunluğu konuların fazla olduğunu ya da sürenin az olduğunu, çünkü ellerindeki imkanlarla yaptıkları deneylerin çok zaman aldığını belirtmişlerdir. Öğretmenler, birleştirilmiş sınıflı okullardaki diğer önemli sorununda birden fazla sınıfın bir arada okutulmasından kaynaklandığını bildirmişlerdir. Dursun (2006)' un çalışması da bu sonucu desteklemektedir.

Bütün bu nedenlerden dolayı öğretmenlerin birleştirilmiş sınıflarda programı tam anlamıyla uygulayamadıkları, konu ve etkinliklerin bazılarını tamamlayamadan geçmek zorunda kaldıkları sonucuna varılmıştır.

Öğretmenlerin Fen ve Teknoloji Programında sorun yaşamalarının en önemli nedeni yeni programın donanımlı, müstakil okullara göre düzenlenmesinden kaynaklanmaktadır. Programda birleştirilmiş sınıflı okulların ve buldukları köylerin, kırsal bölgelerin koşullarının değerlendirilmediği göze çarpmaktadır.

Yeni Fen ve Teknoloji Programının birleştirilmiş sınıflı okullarda başarılı sonuçlar vermesi için köy ve birleştirilmiş sınıf koşullarına uygun, gerekiyorsa okulun öğretmen sayısına göre bir içerik düzenlemesi yapılmasının önemi ortaya çıkmıştır.

Müstakil okullardaki okul, öğretmen ve öğrenci durumlarının birleştirilmiş sınıflı okullardan çok farklı olduğu görülmektedir. Bu durumda birleştirilmiş sınıflar içinde Fen ve Teknoloji Dersine yönelik yeni bir program düzenlenerek bu programa uygun ders ve çalışma kitapları oluşturulmalıdır. Bu program özellikle tek öğretmenli okullarda öğretmenin temel kavramları kazandırabileceği, zaman sorunu yaşayamayacağı nitelikte olmalıdır. Ya da ülkemizde uygulanan mevcut Fen ve Teknoloji Dersi Programı birleştirilmiş sınıflı okulların koşulları da dikkate alınarak değiştirilmelidir.

KAYNAKLAR

Akgün, Ş. (2001). Fen Bilgisi Öğretimi. Pegem A Yayıncılık, Giresun.

Aydın, A. (1996). Birleştirilmiş Sınıflarda Sosyal Bilgiler Dersi Amaçlarının Gerçekleşme Düzeyi. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı 6, 1-13.

Büyüköztürk, Ş. (2005). Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı, İstatistik, Araştırma Deseni, Spss Uygulamaları ve Yorum. Pegem A Yayıncılık, Ankara, 201:5.

Çınar, Ö., Teyfur, E., Teyfur, M. (2006). İlköğretim Okulu Öğretmen ve Yöneticilerinin Yapılandırmacı Eğitim Yaklaşımı ve Programı Hakkındaki Görüşleri. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 7, 11, 47-64.

Demirel, Ö. (2005). Eğitimde Program Geliştirme. Pegem A Yayıncılık, Ankara, 368:233.

Dindar, H., Yangın, S. (2007). İlköğretim Fen ve Teknoloji Dersi Öğretim Programına Geçiş Sürecinde Öğretmenlerin Bakış Açılarının Değerlendirilmesi. Kastamonu Eğitim Dergisi, 15, 1, 185-198.

Dursun, F. (2006). Birleştirilmiş Sınıflarda Eğitim Sorunları ve Çözüm Önerileri. Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi, 1, 2, 33-57.

EPÖ Profesörler Kurulu Yeni İlköğretim Programını Değerlendirme Toplantısı (Eskişehir) Sonuç Bildirisi. (2005). Erişim: <http://ilkogretim-online.org.tr/vol5say1/sbildirge>, Tarih: 20.12.2007.

Huitt, W. (2003). Constructivism. Educational Psychology Interactive. Valdosta, Ga: Valdosta State University. Retrieved, Erişim: <http://chiron.valdosta.edu/whuitt/col/cogsys/construct.html>, Tarih: 21.12.2007.

İşman, M. (2006). Eğitim Bilimine Giriş. Pegem A Yayıncılık, Ankara, 447:119.

Kaptan, F., Korkmaz, H (2001). İlköğretimde Etkili Öğretme ve Öğrenme Öğretmen El Kitabı. İlköğretimde Fen Bilgisi Öğretimi, Modül 7, M.E.B Yayınları, Ankara.

Karasar, N. (1999). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Nobel Yayıncılık, Ankara.

Köklü, M. (2000). Birleştirilmiş Sınıfların Yönetimi ve Öğretim. Beta Yayınevi, İstanbul, 31.

Martin, D. J. (2000). Elementary Science Methods: A Constructivist Approach, Belmont, Usa, 2, Wadsworth/Learning.

MEB (2005). “MEB 2004-2005 Yılı Sayısal Verileri”, Erişim: <http://iogm.meb.gov.tr>, 14.02.2008.

MEB (2005a). İlköğretim 1-5. Sınıf Programları Tanıtım El Kitabı. “Yeni İlköğretim Programları ve Yeni Yaklaşımlar”, Ankara, Erişim: www.iogm.meb.gov.tr, Tarih: 12.27.2007.

MEB (2005b). İlköğretim Fen ve Teknoloji Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu, MEB Yayınları, Ankara, 3-4.

MEB (2005c). Taslak Fen ve Teknoloji Programının Değerlendirilmesi. http://ttkb.meb.gov.tr/programlar/prog_giris/prog_giris, 10.12.2007.

MEB (2006). MEB 2005-2006 Yılı Sayısal Verileri. Erişim: <http://iogm.meb.gov.tr>, 14.02.2008.

Özben, K. (2000). Birleştirilmiş Sınıf Uygulamasında Karşılaşılan Sorunlar. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. Özel Sayı, 8, 1-10

Özden, Y. (2003). Öğrenme ve Öğretme. Pegem A Yayıncılık. Ankara, 247:55.

Ruiz - Primo, M.A & Shavelson, R.J. (1996). Problems And Issues In The Use Of Concept Maps In Science Assesment, Journal Of Science Education. 17(6), 721.

Siirt MEB (2007). <http://siirt.meb.gov.tr/kurumlar/teftis>, “Yıllara Göre Uygulanacak Programlar”, 25.12.2007.

Şaşan, H. H. (2002). Yapılandırmacı Öğrenme. Yaşadıkça Eğitim Dergisi, Sayı 75, 49-52.

Tekışık, H. H. (1983). Çağdaş Eğitim Dergisi. Haziran - 1983.

Titiz, O. (2005). Yeni Öğretim Sistemi. Zambak Yayınları, İstanbul, 151:17.

Ültanır, Y. G. (2003). Eğitimde Planlama ve Değerlendirmede Kuram ve Teknikler. Nobel Yayın-Dağıtım, Ankara, 237:196.

Varış, F. (1994). Eğitimde Program Geliştirme: Teori ve Teknikler. Alkım Yayıncılık, Ankara.

Yanpar, T. (2005). Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme. Ankara, 274:32.

Yıldırım, A., Şimşek, H. (1999). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Teknikleri. Seçkin Yayınları, Ankara, 366:157-184.

Yüksel, S. (2003). Türkiye'de Program Geliştirme Çalışmaları ve Sorunları. Milli Eğitim Dergisi, Sayı 159.